

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Катя Димова Гетова-Тимчева

за дисертационния труд на тема: „Модел за формиране на практически и познавателни умения при 5-7 годишни деца от предучилищна възраст за ориентиране в заобикалящата ги среда” за присъждане на образователна и научна степен „доктор” на докторантката на самостоятелна подготовка Здравка Георгиева Костадинова в област на висше образование 1.3 Педагогика на обучението по... (Методика на обучението в детската градина и началното училище по техника и технологии)

1. Предмет на рецензиране

Със заповед МРД-38-677/10.12.2024г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски” съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Модел за формиране на практически и познавателни умения при 5-7 годишни деца от предучилищна възраст за ориентиране в заобикалящата ги среда” за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1.3

Педагогика на обучението по. (Методика на обучението в детската градина и началното училище по техника и технологии). Автор на дисертационния труд е Здравка Георгиева Костадинова. Със заповед РД 20-1952/18.10.2013г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски” Здравка Георгиева Костадинова е зачислена в докторантура на самостоятелна подготовка. На 23.10.2024 г, успешно е проведена вътрешна защита. Представеният от кандидатката комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” и включва следните документи: 1) автобиография; 2) диплома за висше образование и приложението към нея в оригинал за сверяване и по 3 копия от тях;

3) дисертационен труд в 4 екземпляра; 4) автореферат в 5 екземпляра на български и английски език; 5) отпечатани (приети за печат) научни трудове; 6) декларация за авторство в 5 екземпляра; 7) справка за съответствие с националните минимални изисквания за ОНС „доктор” за научната област 1. Педагогически науки в 5 екземпляра. Всички документи са представени и в pdf формат на 6 броя дигитални носители. Материалите са представени с необходимата коректност и прецизност.

и английски език; 5) отпечатани (приети за печат) научни трудове; 6) декларация за авторство в 5 екземпляра; 7) справка за съответствие с националните минимални изисквания за ОНС „доктор“ за научната област 1. Педагогически науки в 5 екземпляра. Всички документи са представени и в pdf формат на 6 броя дигитални носители. Материалите са представени с необходимата коректност и прецизност.

2. Кратки биографични данни

Здравка Георгиева Костадинова е преподавател по Методика на обучението по професионална подготовка в ДИУУ, СУ „Св. Климент Охридски“. През 1986 г. завършва 9 ФЕГ гр. София.

Следва машиностроене в Технически университет гр. София, Енергомашиностроителен факултет, където се дипломира през 1994 г. със специалност Хидро и пневмо техника, машинен инженер. Завършва и втора специалност „Професионална педагогика“ през 1993 г. към Свободен факултет на Технически университет, гр. София.

Следва в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по начална и предучилищна педагогика висше образование степен „Бакалавър“. Дипломира се през 2001 г. със специалност „Начална училищна педагогика“.

Започва работа през 1995 г. в Централен институт по изчислителна техника като конструктор. От 2001 г. до 2024 е асистент по Методика на обучението по професионална подготовка, направление „Транспорт“ в ДИУУ, СУ „Св. Климент Охридски“. От февруари 2024 е преназначена на длъжност „преподавател“.

3. Актуалност на тематиката

В българското педагогическо пространство през последните години ясно се очертава грижата за образованието като цяло и усвояването на практически и познавателни умения при 5-7 годишни деца от предучилищна възраст за ориентирание в заобикалящата ги среда.

Авторката на настоящия дисертационен труд представя актуалността на проблема и необходимостта от решаването му. Стремехът на изследователката е да потърси методически решения чрез разработване на цялостна дидактическа технология.

Здравка Костадинова е проучила авторитетни специализирани източници. Направеният теоретичен анализ на моделите на ориентиране в заобикалящата среда, както и на вече съществуващите в педагогическата практика е индикация за последователно търсене на солидна научна основа и за разгръщане на научна логика, която е намерила адекватно отражение в структурата на дисертационния труд. Авторката обективно представя същността на понятията, с които оперира, като изразява и своето лично отношение.

4. Методика на изследването

Теоретичната подготовка на авторката ѝ е позволила да разгърне и да обоснове замисъла на своето изследване още в уводната част. Обектът и предметът, целта, задачите и хипотезата определям като единна логическа цялост, а не като отделен конструкт. Всяка изследователска задача се свързва с конкретни методи и процедури. Извеждат се критерии и показатели за проверка на ефективността на предлаганата технология, хипотезата се доказва чрез прилагане на статистически методи. Така избраната методика на изследване позволява да се постигне поставената цел и да се получи адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

5. Характеристика на дисертационния труд

Изборът на темата е всъщност една провокация към професионализма на авторката. Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение и библиография от 141 заглавия, от които 137 на кирилица и 4 на латиница. В основния текст са включени 54 таблици и 81 диаграми. Общият обем дисертационния труд е 220 страници. Основният текст е в обем от 200 страници, а приложенията 20 страници.

Източници, на които се базира дисертационният труд: Нормативни документи публикувани от МОН, свързани с обучението на деца и ученици в периода 2003-2023 г.; Учебници и учебни помагала издадени и одобрени от МОН за обучение на деца и ученици за периода 1972-2021 г.; Монографии на кирилица издавани от 1946 до 2022 г.; Реферирани и рецензирани научни публикации от списания, сборници, годишници от 2005 до 2023 г.; Научни публикации от научни списания, публикувани в интернет сайтове от 2010 до 2020 г.

В първа глава „Теоретична постановка на проблема“ основните акценти са теоретичен анализ на състоянието на обучението за образователни направления „Конструирание и технологии“ и „Околен свят“. Проучена е издадената учебно-методическа литература за 5-7 годишни деца и основни методически аспекти по разглежданите проблеми. Изследвани са конструктористки подходи и тяхното отражение в предучилищното образование. Представени са психо-физиологически особености на развитие на децата в предучилищна възраст.

Втора глава „Представяне на технологията“ Проектирани са концептуална рамка, съдържателна част и процесуална част на технологичния модел. Изложен е алгоритъм за формиране на практически и познавателни умения при деца от предучилищна възраст за ориентирание в заобикалящата ги среда, който е съпътстван от конкретни дейности на преподавателя и обучаемите, планирани са методи и средства за обучение.

Трета глава „Провеждане на емпирично педагогическо изследване“ Формулирани са параметри, критерии и показатели на изследването. Планирани са методите за провеждане на изследване и е изграден необходимият инструментариум. Акцентът е създаване на модел за формиране на практически и познавателни умения за ориентирание в заобикалящата ги околна среда, който е отразен и чрез помагало за обучение на 5-7 годишни деца от предучилищна възраст „Малки пътешественици“.

В труда е налице научно-теоретична компетентност по разглеждания проблем, която се подкрепя от личния ѝ опит и от информираността ѝ по редица нормативни документи и учебна документация.

Изпробвана е приложимостта на технологичния модел. Представен е и изяснен е модел в учебния процес за безопасно поведение във външна околна среда с учители от предучилищна и начална училищна степен по време на обучителни програми. Проучени са продукти и резултати от проведените обучения. Обработените материали, а именно 68 разработки са създадени предимно в периода 2014-2019 г. Предложените на практикуващите учители технология, методи и средства на обучение са успешно интегрирани от тях в учебния процес и спомагат за изграждането на самостоятелно безопасно поведение във външна околна среда на децата.

Педагогическото изследване е проведено в четири етапа, предварителен, констатиращ, формиращ и контролен експеримент. На предварителния експеримент е извършено е анкетиране и проучване с диагностичен характер, изследващо знанията и уменията на 5-7 годишните деца за безопасно поведение във външна околна среда. Изследването е проведено в периода 2014-2016 г. От получените резултати се установява необходимост от промяна в обучението на деца от предучилищна възраст при изграждане на знания и умения за самостоятелно безопасно поведение в реална околна среда. Разработен е технологичен модел за обучение, който е базиран на изследователския подход.

Проведено е изследване с 306 деца на 5-7 годишни, от които 139 са 5-6 годишни, а 167 са 6-7годишни. Обобщени са резултатите от констатацията и контролния етап на експеримента за двете групи. Постиженията за формулираните параметри са групирани и онагледени с графични изображения. Аналогично са обработени и анализирани резултатите на 5-6 и 6-7 годишните деца за критериите основани на образователни направления „Конструиране и технологии“ и „Околен свят“. Резултатите за компетентност за ориентиране в заобикалящата външна околна среда при 5-7 годишни деца от предучилищна възраст и за двете подгрупи са анализирани съобразно определените параметри, критерии и показатели. Резултатите са онагледени чрез 54 таблици и 81 диаграми.

Анкетираните са учители от предучилищно и начално училищно образование. Проучени и анализирани са впечатленията им за приложимостта на модела на обучение, базиран на изследователски подход, прилаган под непосредственото ръководство на преподавателя и методите за обучение за създаване на знания, умения и отношения за безопасно поведение в заобикалящата външна околна среда.

Обобщени са резултатите от изследването съобразно параметрите, критериите, показателите и компетентността за безопасно ориентиране в заобикалящата среда на 5-7 годишни деца. Формулирани са изводи, заключение и приноси на дисертационния труд.

6. Приноси за теорията и практиката

Научните приноси на дисертационния труд са в следните посоки: в теоретичен план те се свързват със систематизирането на образователните модели, а в практически план за развитие на учебно-методическата дейност. Създаден и апробиран е авторски технологичен модел за формиране на практически и

познавателни умения при 5-7 годишни деца от предучилищна възраст за ориентирание в заобикалящата ги среда.

Нямам критични забележки. Научната продукция, предоставена за участие в конкурса не съдържа съществени слабости, които да омаловажат нейните достойнства. Като препоръка мога да отбележа, че е удачно кандидатът да мултиплицира своя опит в педагогическото пространство, като публикува следващите статии в специализирани за целта педагогически списания у нас и в чужбина. Анализът на образователната среда също може да се приеме за авторски. Иновативна е създадената педагогическа технология. Нейната практико-приложна значимост в съвременното педагогическо определя възможността тя да се използва при съставяне и усъвършенстване на учебни програми; учебници, учебни помагала, както и методически насоки.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите са свързани с изследването, представено в дисертационния труд. Получените резултати са лична заслуга на авторката на дисертационния труд.

8. Автореферат

Авторефератът е разработен според изискванията и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

9. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Резултатите може да послужат за практическа приложимост при актуализиране на учебни програми, учебници, учебни помагала и методически насоки.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа учебно-методически насоки с научна приложимост в съвременното педагогическо пространство, които отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на съответния Правилник на

Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че дисертантът Здравка Георгиева Костадинова притежава теоретични знания и професионални умения по научната специалност методика на обучението в детската градина и началното училище по техника и технологии .

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси. Предлагам на почитаемото Научно жури да присъди научната степен „доктор“ на Здравка Георгиева Костадинова в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление:1.3 Педагогика на обучението по... (Методика на обучението в детската градина и началното училище по техника и технологии)

20.01.2025

Рецензент: 
доц. д-р Катя Димова Гетова-Гимчева